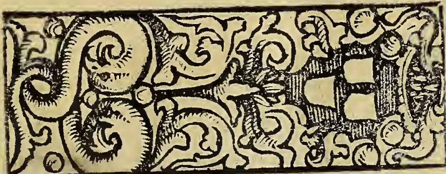


159.



nocte nullum potuit habere adiu...
q[ui] q[ua]nto devoci[us] poterat p[ro]...
missa in sancti ... sibi plus
in adiutorium convenit q[ui] ille audiens
[illegible]

unusquisque ei n[ost]r[u]m denarium aureum offerebat. finita ...
... benedictione a nobis dicens: viri provocati aliquis licentia ab eo ...
q[ui] audito sermone a ... vidimus recedere. ipsos audientes
et ... [illegible] ... ut ... [illegible]

HENRICI

GLAREANI, POETAE LAV
REATI DE GEOGRA-
PHIA LIBER VNVS,
AB IPSO AVTHORE
IAM RECOGNITVS.

BASILEAE.




CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOANNI A LASKO, DECANO ET Administratori Gneznen. &c. GLAREANVS S. D.



NTER DISCIPLINAS LIBERALES, *quæ citra controuersiam plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, ornatißime uir, mea quidem sententia præcipuus locus debetur Geographiæ, non tantum ob id, quod absq; hac cæca est omnis ueterum authorum lectio, surda rerum gestarum narratio, uerumetiam quod in publicis consultationibus, in que dirimendis controuersijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli consilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo secius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens & commoditatis, & uoluptatis. Eóque priscis illis cæteræ disciplinæ disci solent, hæc etiam edisci: idq; protinus á teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operæ suscepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod hæc ars sic est à superioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerum confusione, lectorem non institutum huius disciplinæ principijs ita circumagant, ut semper discat, perdiscat nunquam, ne quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipsi non intellexerunt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negotij artificium*

artificium, non conuenit rudibus; ita multum erroris est in elenchis ad tectis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chorographiam nobis uerius, quàm Geographiã tradidit. Ipsius Procli sphæra nimis concisa est, & ad horizonta Græciæ non absq; magna duorum circulorum confusione descripta.

Ioannis autem à Sacro busto, ut uocant, tractatus, in uniuersum quidem à me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climatibus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud eũ multam inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponioq; Mela, quid fructus feret, qui nõ imbutus huius disciplinæ rudimentis accesserit? De Macrobio, cæterisq; similibus, non habeo pronunciare quid sentiam, cum multi eorũ, ut pené ueteres omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam aũt iuxta Flaccũ, cœpisse dimidiũ facti est, quo plures ad huius disciplinæ studium accẽderemus, uiam aperuimus, ac semitam compẽdiariam commõstrauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorũ labyrinthis sese lector poßit explicare. Et si pateris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quanq̃ arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me geßi, ut cãdidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Cæterũ ut hoc, qcquid est lucubratiunculæ tuo nomini dicarẽ IOANNES Lascanæ gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuũ decus, partim in causa fuit hortator, Magnus ille ERASMVS Roterodamus: quem ego uirum cũ ipsius maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamen longe charior esse cœpit, posteaq̃ animaduerti quanti tu illũ faceres: Partim, ut tuũ desyderium saltem hoc pacto lenirem: Partim, ut huic opusculo te uel iudicẽ præberes, uel protectorem. Postremo, ut iuuẽtus tuo exẽplo prouocata, libẽtius hasce disciplinas amplecteretur,

quas omnes tu ista ætate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es, & absoluisti. Nimirum non incassum præluxit tibi Reuerend. in Christo Pater D. Ioannes à Lasko patruus tuus Archiepiscopus totius regni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimi, Illustrissimique SIGISMUNDI Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum recensere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam, non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum, nascentisq; ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glareanum nosti, quàm ingenue dicat quæ animo sentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum decus ac præsidium. Basileæ ex Collegio nostro. Anno à natali Christi,

M. D. XXVII.

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD SPHAERAE ASTRONOmicæ notitiam necessarijs. CAPVT .I.

f IGVRA EST, QVAE TERmino, uel terminis clauditur. Termino, ut circulus, Terminis, ut reliquæ figuræ.

Terminus est cuiusque rei finis.

Figura plana est, cuius medium neq; subsultat, neq; ab extremis egreditur.

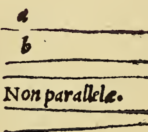
Circulus est figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad cicunductam lineam eiectæ, sibi inuicem sunt æquales.

Circunferentia est linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac sibi inuicem æquales, educuntur. Hæc aũt & ambitus, & circuitus, curuaturáq;, & nonnunquam, licet ἀκυρῶς, circulus à Latinis dicitur. Græcis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad ambitum circuli eiectæ, inuicem sunt æquales.

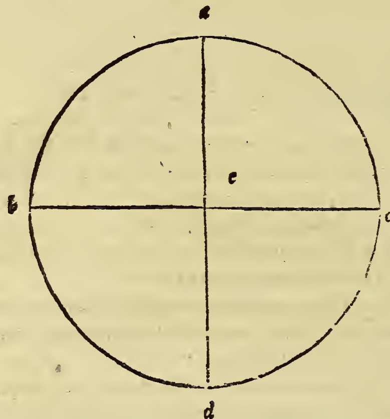
Linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet. Vel, breuißima à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineæ parallelæ æque distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahantur, nunquam concurrant. Quales sunt quæ fiunt à rotis curruum, ut hic, b.



Diametrus circuli, est quæuis linea recta per centrum circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus, est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.



Exemplum harum definitionum, a b c d e, tota superficies circulus est, a b d c circumferentia. b c, uel a d diametrus. e, punctus, centrum circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

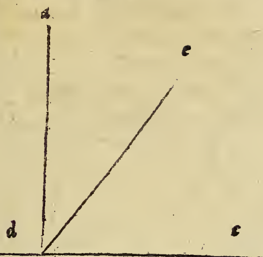
Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinque altrinsecus duos inuicem æqualeis angulos faciente, causatur.

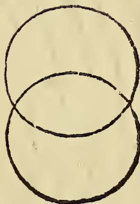
Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem lineæ rectæ continent.

Exemplũ, a d b, et a d c, angul. recti. b d e, angulus obtusus & recto maior. e d c angulus acutus & recto minor.



Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circulares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.



Angulus sphæralis est, quem duo circuli sphæræ suis circunferentijs cõtinent, quales in quouis globo fiũt ex intersectione circulorum.

Aristoteles sexto Physicorum ostendit neq; lineã fieri posse ex punctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginãtur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam. Item ex fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum uelut desidere ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea: Latitudo, ut in superficie: Profunditas, siue craßities, ut in corporibus.

DE PRAECIPVIS PARTIBVS TOTIVS MVNDI. CAPVT .II.

Sciendum primũ uniuersum mundũ rotundũ esse, ac oẽs principales eius partes, quarũ sunt secundũ uulgatã diuisionẽ, quindecim, ubi superius corpus ꝑpetuo circundat inferius omni ex parte, pene sicut tunicæ superiores in cæpis circundant inferiores. Est aũt infimũ terra, quæ grauitate sua pressa, ad centrũ immota recũbit. Deinde alia hoc ordine ascẽdendo, Aqua, Aër, Ignis, Sphæra lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Cœlũ stellatum, quæ & octaua

sphæra dicitur.


Cœlum Empyreum.
Cœlum decimum, siue primum mobile.
Cœlum aqueum, siue Crystallinum, siue nona sphæra.
Cœlum octauum, Stellatum, græce ἀπλανής.
♄ Saturni.
♃ Iouis.
♂ Martis.
☉ Solis.
♀ Veneris.
☿ Mercurij.
☽ Lunæ.

sphæra dicitur, & ἀπλανὴς à Græcis. In ea sunt omnes stellæ, exceptis septem Planetis. Nona sphæra, quæ stellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile, & ipsa absq; stellis est. Vndecima, quod cœlũ Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis est parte corruptibili, et undecim cœlis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrũ terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt, sed usque ad sphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus, quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoque à Poëta dictum est: Cœlum undiq; sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totũ absoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu. quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra .28. fermè dies totam circuitionem perdit, quod motum eius sphæræ assequi non potest. Porrò hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphæræ, de quo iam dictum est. Alterum ex se, et ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores sphæræ

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphæra tribus mouetur motibus, decimæ sphæræ, nonæ sphæræ, & suo proprio motu, qui est à Septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphæram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi poßit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cœlum: Vel mixtum, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidēs uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacientis uim mouetur.

Sunt autem hypotheses, siue à Physicis postulata.

Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphæra mouet inferiorem, non aūt contra.

Item, stellæ mouentur ad motum sphæræ, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cœlo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphæram tribus moueri motibus, Necesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ sphæræ, secundus nonæ, tertius octauæ, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus, quàm oportuit egimus, potißimum tamen hac de causa, quod postea in circulorum descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducitur. Cuius uero sphæræ sit, certo definire, nostrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idē sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorū motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam nō exigantur. Geographus enim ab

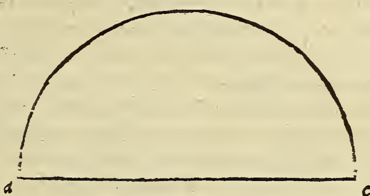
Astrologo

Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copiose Strabo lib. 2. disseruit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphæræ rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem et Septentrionẽ, ut quorsum qu euis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphæra est (ut ait Euclides libro. xi. Elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circunductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incœpit circũassumpta figura. Hæc definitio causalis est, & imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorũ. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. quod si circũagatur semicirculus ille, sphæram fieri intelligimus.



Theodosius autem in libro de sphæris ita ait; Sphæra est solida & corporea figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunferentiam eductæ, inuicem sunt æquales. Et hæc definitio propria est, naturam sphæræ ad amußim exprimens.

Axis sphæræ, est linea recta, per cẽtrum sphæræ acta, circunferentiæ ambas

tiæ ambas extremitates attingens, circa quam sphæra uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

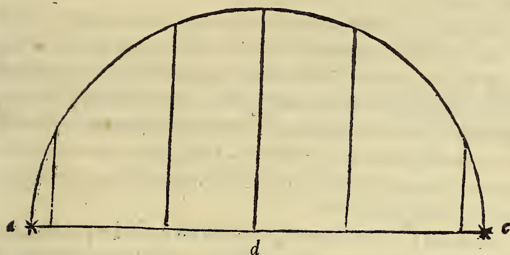
Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminãtia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo sunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asiæ habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, siue meridionalis. Is à nobis nunquam uidetur, sed ab antipodibus, quos esse, certo constat.

QVO PACTO SPHAERA DIVIDAtur, quid recta, quid obliqua sphæra. CA. V.

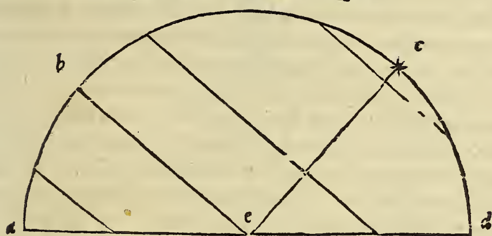
SI, ut supra diximus, sphæra in ætherea, & elemẽtorum corpora diuidi intelligitur, erit secũdum substantiam diuisio. Quemadmodum si animal in hominem, equum, leonem, reliquasq; eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum accidens, in rectam et obliquam. Sphæra recta est, quando uterq; polus in horizonte cõspicitur, & æquator supra caput apparet. Sphæra obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occulitur, ut nobis in Europa degẽtibus. Vbi considerandum, quod ubicunq; homo sit, medium cœli illi semper apparere cæteris paribus. Dum ergo homo sub æquatore est, utrunq; polum conspicit in horizonte. Sin ab æquatore cedet, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab æquatore discedītur, tanta erit polorũ uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quẽ zenith uocant) ab æquatore semotus fuerit. Exemplum sphæræ rectæ. a b c, media sphæra & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c, axis sphæræ, siue rectus horizon.

Exemplum sphæræ obliquæ. a b c d, media sphæra et obliqua. b e, dimidium æquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut est in nostra sphæra.

Sphæræ rectæ exemplum.



Exemplum ſphæræ obliquæ.



DE DECEM CIRCVLIS QVOS IN Cœlo Aſtrologi imaginantur. CAP. VI.

Circuli in ſphæra ſunt duplices. Alij ſunt maiores, qui ſphæram in duo æqua diuidunt. Alij ſunt minores, qui non in duo æqua, ſed in maius & minus ſphæram ſecernunt. Circulorum maiorum ſunt ſex, Aequator, Zodiacus, Colurus æquinoctiorum, Colurus

solstitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum.

Aequator est circulus maior, omniquaq; suis partibus æque à polis distans. Sic dictus, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino æquatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis, & Aequidialis dicitur. Contingit autem æquinoctiū bis in anno, semel mense Martio, in principio Arietis. Iterum mense septembri initio Libræ. Est autem tum æquinoctiū per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire sua circunferentia: atque ob eam causam primæ sphæræ cingulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ sunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septētrionem, altera uero ad Austrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In media autem Zodiaci superficie (solus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarū sexaginta) linea est, ipsum in duo æqua partiens, & ultro citroq; sex latitudinis gradus relinquēs. Hæc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunæ'ue eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora consistant. Fieri autem non potest, ut Zodiacus eosdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi distant gradibus. 23. & minutis. 51. hoc est ferè. 24. Sed obiter hic notandæ sunt quinque hypotheses ad intelligendas Eclipses, Solis ac Lunæ. PRIMA.

Solem semper sub Ecliptica esse linea, non etiam cæteros Planetas.

SECVNDA.

Lunam non habere per se lumen, sed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram esse longe maiorem Luna.

QVARTA.

Non fieri Eclipsim, nisi secundum diametrum.

Quinta

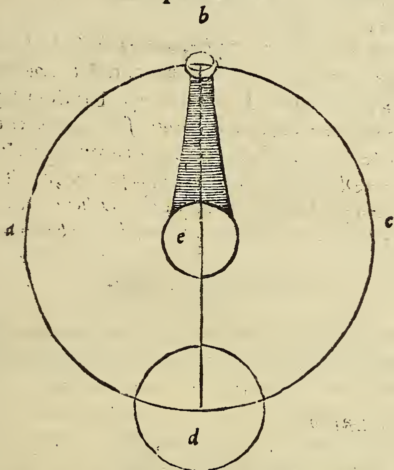
QVINTA.

Lunæ corpus densum esse & minime translucidum.

Est igitur Eclipsis *solis, quando* Luna *inter terram Solemq́; secundum diametrum locatur.* Lunæ *uero* Eclipsis *est, quando terra inter Solem Lunamq́; secundum diametrum ponitur.*

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centra trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

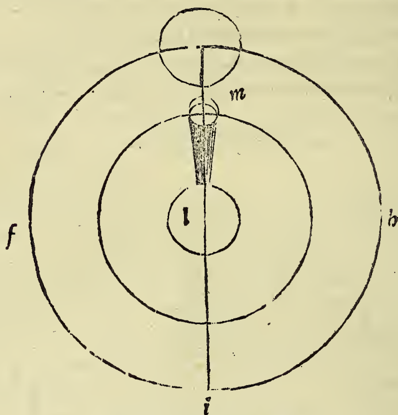
Eclipsis Lunæ.



Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

Eclipſis Solis.

f g h i, Solis ſphæra ſub ecliptica. m, luna. l, terra. umbra, m l.



Hæc hactenus de Eclipſibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim ſigna diuiditur: quorum ſex ſunt arctica, ſiue ſeptentrionalia: Sex item antarctica, ſiue auſtralia. Arctica ſunt hæc, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Auſtralia hæc, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Piſces.

Coluri in ſphæra, duo ſunt circuli maiores, q̃ ad angulos rectos & ſphærales ſe interſecant, diuiduntq; quadrãteis zodiaci et æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολοῦρα mutila uocant et imperfecta, quẽadmodum ſunt coluri in cœlo. Apparent enim dimidiati ſupra horizontem.

Colurus ſolſtitiorum, eſt circulus maior per principia Cancri, &

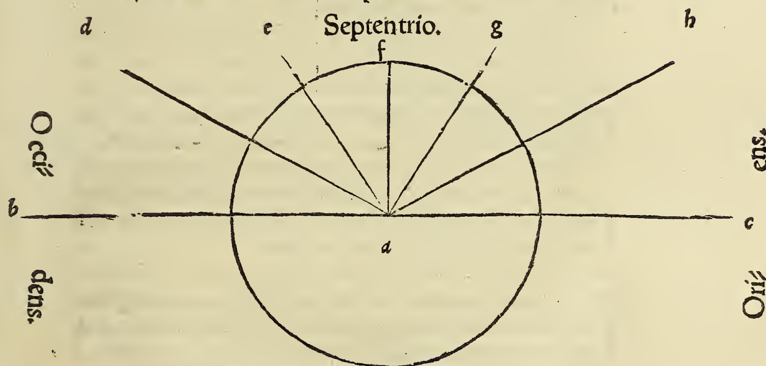
Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctũ pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum Horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum consyderanda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuissima fuerit, scias Meridianum deducẽdum esse à stilo in extremum breuissimæ umbræ. Exemplum: Sit c oriens, b occidens,



a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima aũt a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

In horologijs nostræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuolui tur, lineam meridianam ostendit, quanquam non prorsus ad amußim. Neq; enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed aliquan to magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ magnete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, est circulus maior, superius hemisphærium ab inferiore diuidens. Estq; is, in quem sub dio con sistentium, circumducentiumq; oculos, uidetur obtutus deficere, qui et partem cœli uisam, à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum uarius est horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipso horizonte æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni parte æquæ distantem. Est itaq; alter ad Arcticum, alter ad austrum. Distant autem à polis mundi. 24. gradibus fermè. 23 - 31 . 30.

Tropicus Cancri, est circulus minor, quem Sol, dum longißime ab æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc autem fit, dum Sol principium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc Solstitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longißime ab Aequatore in Austrum deflexit, ad motũ primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio Solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol discedit. Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico & Aequatore, distantiam eius habet

eius habet, quæ est .24. graduum fermè. Tantum enim etiam Tropici ab Aequatore distant, et poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictũ est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropicis Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

*23-31-30.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS SPHAERAE, ATQVE INIBI DE Circulorum Theoria. CA. VII.

Sphæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphæralesq; se intersecent. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropicis, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes .23. gradibus, et .51. minutis, hoc est quod nũc toties diximus .24. gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrãtum singulorũ esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriam oportet reliqua spatia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur, Primo in tres æquas partes. Et hæ deinde rursus in ternas alias. Deniq; hæ singulæ in de[illegible] At[illegible] ita in quouis quadrante .90. gradus emergunt. His ita habi[illegible]s, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia [illegible]ruata .24. fermè graduum, spacia in sphæra facile noscuntur. Tot enim gradibus distant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis, & Zodiacus ab altero Tropico ad alterũ ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat aũt Aequatorem super Coluro æquinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, & parata est Sphæra, quantum Geographico negotio usui est.

Corrige ut supra.

ut supra

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non

prouenit. Minutum est ſexageſima pars integri. Secundum est ſexageſima pars Minuti. Tertium, ſexageſima pars Secundi: atq; ita deinceps ſecundum multitudinem unitate creſcentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in.4.æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria ſigna, Signū in.30.gradus, Gradus in.60. minuta, Minutum in.60.ſecunda, Secundum in.60.tertia, &c.

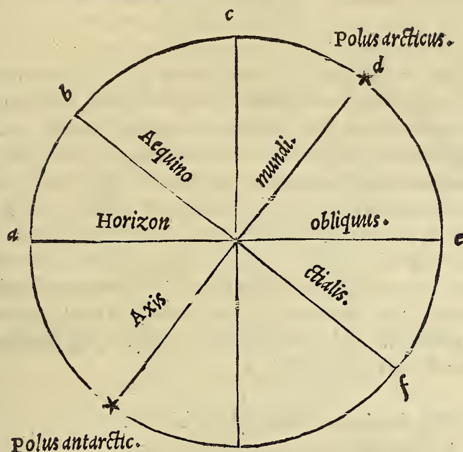
Exemplum in tempore. Dies naturalis in.24. horas diuiditur. Hora in.60.minuta, Minutum in.60.ſecunda, Secundum in.60.tertia, & ſic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedūt, eſſe integra: quæ uero ſequuntur, eſſe partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR CA. VIII.

Porrò firmis rationibus demonstratum est ab Aſtrologis, ubicunque locorum homo fuerit, mediū cœli illi ſemper apparere. Hoc autem animaduertendum, in ſingulis regionibus, ſingulos eſſe horizontes. Deniq; illud etiam operæpretium est notare, ſi homo ſub æquatore fuerit, illi apparere utrūq; polum in horizonte. Sin ab æquatore ceſſerit polos uerſus, alterum polorum eleuari, alterū deprimi, inuiſibilemq́; reddi. Atq; ut res clarior ſit, exemplo hoc demonſtrandū est. Cede ab æquatore ſeptentrionē uerſus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq́; itidem uno gradu cedent. Item ſi ab æquatore, ad Tropicum uſq; Cancri iueris, leuatus est polus Arcticus.24.gradibus fermè, totidem Antarcticus depreſſus gradibus, tot etiam ceßit punctus oppoſitus uerticali puncto, ac ſic deinceps, donec ſub ipſum polum conceſſeris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negotio lucem adferunt. quare diligenter conſyderanda ſunt. Colligitur ex his, idem eſſe ſi dicas: polus noſter.50. gradibus leuatur nobis, Siue, polus noſter ab horizonte.50. gradibus diſtat, Siue, zenith noſtrum ab æquatore.50. gradibus abest.

Est autem

Est autem hæc huius rei demonstratio.



Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. zenith eius c. æquator b f. polus mundi Arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, & b d similiter. Probatio. quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d, cõmunis arcus est duorũ quadrantũ c e, et d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, distantia zenith ab æquatore, & d e eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

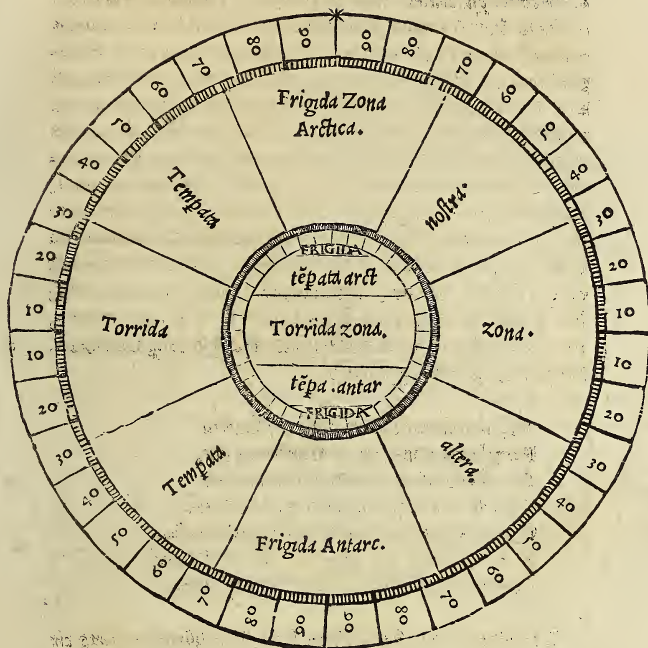
Zona est spatium de superficie cœli, ac eadem quidem proportione terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porrò Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum zonæ uox superficiei sphæræ imposita sit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelligantur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiã superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphærã, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingit sphæram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator est, ita etiam in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quæ subiecta est æquinoctiali. Est item quæ subiecta est Tropicis, deniq;, quæ subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendum. Nam ut in cœlo quinq; sunt zonæ, ita sua proportione, quinque in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit, atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq; duo dextra cœlum, totidemq; sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis,
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

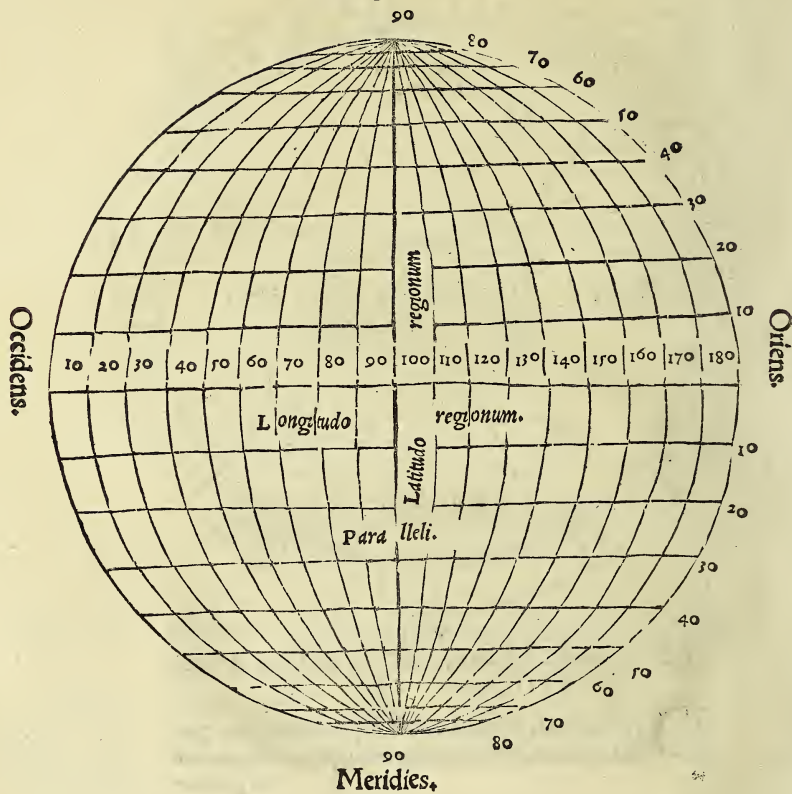
$23^{\circ}-31'-30''$. *Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinq; circulorum. Nam. 24. fermè gradus totum negotium uersant.* tot videlicet graduum, quot sunt maxime declinationis Solis. $23^{\circ} \cdot 31' \cdot 30''$.

B. $23^{\circ} \cdot 51'$ · est notabilis excessus. quapropter corrigendus.



DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE. CAP. X.

DVplices sunt in Sphæra paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnũquam quinis gradibus


Septentrio.
90
80
70
60
50
40
30
20
10
Occidens.
Oriens.
regionum
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180
Longitudo regionum.
Latitudo
Paralleli.
10
20
30
40
50
60
70
80
90
Meridies.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mapullam, uerū marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotāda duximus.* Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum.* Latitudo uero à septentrione in austrum. Porrò latitudinem disterminant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales. sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus æquator. Et ipsi à meridianis inæqualibus arcubus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri nō potest, nisi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphærales, æqualesq; arcus supra atque infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarum uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidētem à Ptolomæo descriptus est, usq; in eum, qui per medium Hyberniæ, ubi propter sphæræ præcipitem coartationem, nō quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolomæi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας.

D

*Sumitur ab insulis Fortunatis, tanquam a primo meridiano versus ortum, quanquam etiam ab aliquibus primus meridianus sumatur ab insulis Azoribus versus eundem ortum; differunt tamen longitudines praeter propter 10 gradibus. Sunt enim Azores orientaliores.

*Latitudo sumitur ab aequinoctiali versus septentrionem, & austrum; unde dicitur latitudo septentrionalis, aut latitudo australis.

	Nũe r⁹ parallelorũ.	Horæ cum partibus.	Eleuatio poli, siue elongatio parallelorũ ab Aequatore.	Aestiua,	Aequinoctiais	Hyberna.	Loca per quæ scribũtur paralleli.	Climata
				Gnomonum umbræ				
	17	18	48 32 minut.	27 $\frac{1}{2}$	67 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	188 $\frac{1}{2}$ [illegible]	Per Borysthenis hostia	VIII.
♋	16	15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	46.51.minut.	25 $\frac{1}{2}$	63 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	174 $\frac{1}{6}$	Per fontes Istri.	
	15	15 $\frac{1}{2}$	45.1.minut.	23 $\frac{1}{4}$	60	155 $\frac{1}{12}$ al. $\frac{1}{3}$	Per mediũ pontũ Eux.	VII.
	14	15 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{12}$ al.	20 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	55 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	144 $\frac{1}{4}$	Per Massiliam.	
Sex.	13	15	40.56.minu.	18 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{2}$	127 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	Per Hellespontum,	VI.
	12	14 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$	15 $\frac{2}{3}$	47 $\frac{1}{3}$	114 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	Per Smyrnam.	
	11	14 $\frac{1}{2}$	36	12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	43 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$	103 $\frac{1}{3}$	Per Rhodum.	V.
	10	14 $\frac{1}{4}$	33.18.minut.	10	39 $\frac{1}{2}$	93 $\frac{1}{12}$	Per mediã Phœniceã.	
	9	14	30.22.minut.	6 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	35 $\frac{1}{12}$	83 $\frac{3}{12}$	Per inferiora Aegypti.	IIII.
Amphiscii sex.	8	13 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	27 $\frac{1}{5}$	3 $\frac{1}{2}$	31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	74 $\frac{1}{6}$	*Per Ptolemaida Thebaidos*	
	7	13 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{5}{6}$ 20. secũ.	0	27 $\frac{1}{2}$	65 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	Per Syenen.	III.
Tropicus Cãcri.	6	13 $\frac{1}{4}$	2.14.minu.	3 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	22 $\frac{1}{3}$	58 $\frac{2}{3}$	Per Napatos.	
	5	13	16.27.minu.	7 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	17 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	51	Per Meroën	II.
	4	12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	12	13 $\frac{1}{3}$	44 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{6}$ al.	Per Adulicum Sinum.	
	3	12 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	16 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{3}$	8 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	37 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	Per Aualicum Sinũ.	I.
	2	12 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	21 $\frac{1}{3}$	4 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	32	Taprobanen.	
	1	12	0	27 $\frac{1}{4}$	0	27 $\frac{1}{2}$	Per mediam Africam.	
Aequator,								

Polus ✻ Arcticus	Periscij Septem.	39	Medius annus.	90	90			Per mare glaciale	XIX
		38	Menses quinque	84	75			Per mare glaciale.	
		37	Menses .4.	78 $\frac{1}{3}$	60 Gradus Tropici ex utraq; parte puncti			Per mare glaciale.	XVIII
		36	Menses.3.	73 $\frac{1}{3}$	45 maximæ eleuatonis supra horizonta lati.			Per Pilappos.	
		35	Menses.2.	69 $\frac{1}{2}$	30			Per mediam Islandiã.	XVII.
		34	Mensis.1.	67 $\frac{1}{2}$	15			Per Gotthiam	
Circulus Arcticus		33	24	66 $\frac{1}{6}$	Periscion primus.i. umbras circumducentium.			Per Gotthiam	XVI
	Heteroscij, Viginti	32	23	66				Per Gotthiam,	
		31	22	65 $\frac{1}{2}$				Per extrema Scythiæ,	XV
		30	21	64 $\frac{1}{2}$				Per Scythiam.	
		29	20	63				Per Thylen.	XIIII
		28	19 $\frac{1}{2}$	62				Per Ebudas insulas.	
		27	19	61				Per Septen. Hyberniȩ	XIII
		26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$	Hic umbrarum rationes deficiunt.			Per mediũ Hyberniæ	
		25	18	58	40 $\frac{2}{3}$	96	419 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ al'	Per australes ptes Hyb.	XII
		24	17 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	57	39 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	372 $\frac{2}{3}$	Per Camolodunũ Bri.	
		23	17 $\frac{1}{2}$	56	37 $\frac{2}{3}$	88 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	335 $\frac{1}{4}$ al. $\frac{1}{3}$	Per mediã Britanniam	XI.
		22	17 $\frac{1}{4}$	55	36 $\frac{1}{4}$	85 $\frac{1}{3}$ al. $\frac{2}{3}$	304 $\frac{1}{2}$	Per Builæũ Britanniȩ	
		21	17	54. 1. minut.	34 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	82 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$	278 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	Per Tanais hostia	X.
		20	16 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	52. 50. minut.	33 $\frac{1}{4}$	79 $\frac{1}{12}$	253 $\frac{1}{6}$	Per Rheni hostia.	
		19	16 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{6}$	31 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	75 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	229 $\frac{2}{3}$	Per Agrippinã Colon.	IX.
		18	16 $\frac{1}{4}$	50 $\frac{1}{4}$	29 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	71 $\frac{2}{3}$	210 $\frac{1}{3}$ al. $\frac{2}{3}$	Per mediã Mœotim	

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorum. Sunt enim. 39. in uniuersum. In secundo ordine positæ sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab. 12. horis ad medium annũ. Porrò tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimũ usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernam, usq; ad. 25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus. Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porrò apposuimus utrinq;, illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius disseremus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo. 12. horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est. 27. & semis partium, qualium Gnomo 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiua. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætate terra habitabilis.

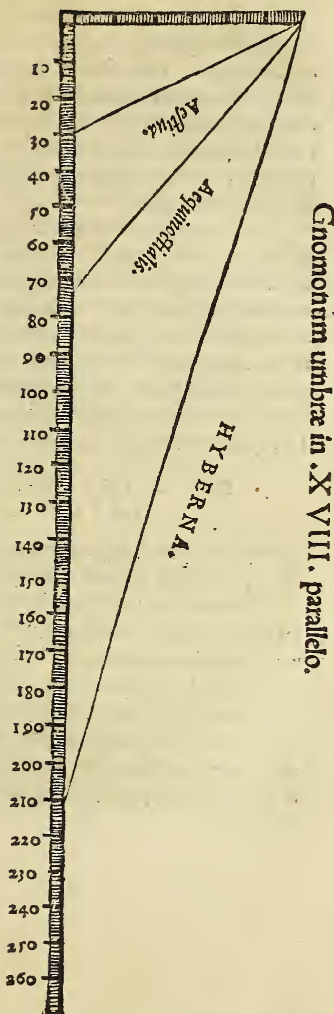
Item secundus parallelus. 12. habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Vmbra æstiua partes habet. 21. & trientem. Aequinoctialis partes. 4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meat autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculũ stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in. 60. æquas partes, in quas easdem & planũ iacens æque scindatur, sed longius multo protẽdatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queãt. Tũ sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiua semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimosexto parallelo. Superfluũq; est (ait Ptolemæus) uel

horarũ

horarum, uel umbrarum quadrantes, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porrò obiter hic notandum, q ex umbrarum, quanquam alia ratiõe, triplices sunt nomĩati paralleli. Primi Amphiscij, id est, in utrã que partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidẽ umbræ ad Austrum declinant, cũ Sol circa Cancrum uersatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: In figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est in alteram dúntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cancri, quanquam is Solem supra caput habet, non etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaque



primus est Tropicus Cancri, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidem uigesimusfextus, omnes à Tropico Cancri ad circulum arcticum usq;. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est tricesimustertius parallelus. Quippe in hoc dies. 24. horarum est. Et totus quidem æstiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero occulitur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & Polum, propter sphæræ angustiam, differentia parallelorum per. 15. augetur gradus, sed utrinq; ab latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polũ deuentum est, ubi dimidiatus annus, est dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniã sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conflatur. Est autem hæc figura dimidiatæ sphæræ. Nam hemisphæria eiusdem rationis sunt. Et quæ in hoc diximus hemisphærio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

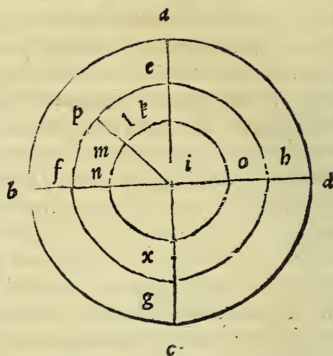
DE CLIMATVM RATIONE. CAPVT .XI.

CLima propriè regio est, &, ut Columella ait, quoquo uersũs .60. pedum Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiũt autem hoc pacto: Clima est spacium terræ, inter duos parallelos comprehensum, in quo porrectißime ab initio Climatis, usq; ad finem eiusdem, dimidia hora uariatio est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit, tot semihoris, longißima eius loci dies, superat diem nocti æqualẽ. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralleli quadrantibus distant, Climata uero duobus quadrantibus, id est, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis constituũtur, ibi Climata integris.

integris horis procedunt, & sic sequenter ad finem usque parallelorũ, seruata dupla ratione. Ex figura autem praecedenti parallelorum, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentiae, poli eleuatio, & umbrarum ratio. Porrò qui nostra aetate de Climatum ratione scripserunt, praeceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem authorem de sphaera uocant. Climata uero haud dubie denominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est. Erunt itaq; Climata. 19. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroen, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij διὰ ἀλεξανδρείας: per Rhodum, per Hellespontum, quod author de sphaera uocat διὰ ῥώμης: per medium pontum, per Borysthenis hostia, per Agrippinã Coloniam, per Tanais fluuij hostia, per mediam maiorem Britãniam, per australes partes Hyberniae, per septentrionalia Hyberniae, per Thylen, per extrema Scythiae, per Gotthiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Caeterum ut hic descripta sunt Climata hemisphaerij nostri, ita in altera parte alterius hemisphaerij, eadem ratione constitui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

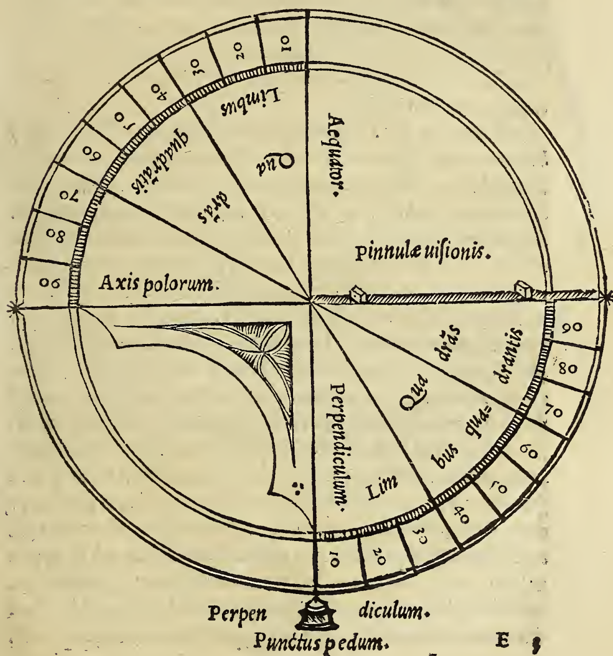
QVOD TERRAE QVANTITAS HVMANO INGENIO CERTO DEprehendi queat. CAPVT. XII.

AD eam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium coeli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terrae differenteis parteis, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum coelum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circunferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.



Nam quemadmodū b a, eſt quadrans maximi circuli a b c d, ita f e eſt quadrās medij circuli e f g h, & n k minimi. Sunt enim oēs ad angulū a i b. Itē ut p e eſt octaua pars medij circuli, ita l k eſt octaua pars minimi circuli. Sunt enim ad eundē angulū arcus. Ita quemadmodū cœlū in quatuor æquas ptes diuidimus, ſuper cētrum mundi, nimirum ſua proportione etiam terra in quatuor partes ſcinditur, ut ſuperni quadrantes infernis quadrantibus comparētur. Et quē admodum quadrantes in cœlo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiā terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; ſub aſpectum cadit: atq; ita facile eſt illic quartam portionem inuenire. Secus autem de terra. Quādoquidem homo diutina peregrinatione, ni ſuperiora reſpexerit, ſcire non poteſt quotam partem eius trāſierit. Alioq facillimum erat totius terræ quātitatem, atq; adeo omnes eius partes inueſtigare. Ideoq; hæc ex ſuperioribus uenari oportet. Quam ad rem ſunt Aſtrolabia, atq; alia inſtrumenta multa. Porrò de Quadrante negotium facillimum eſt. id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum in partes quatuor, ita ut dimetiētes duæ ſe in centro ad angulos rectos inter ſecent. Deinde ſemidiametro alteri pinnulas appone, per quas & poli ſtella, uel aliud aſtrum uideri queat: aut per quas radij ſolares poßint demitti. Ex dictis autem notum eſt, ſi per pinnulas uideas polū, eam dimetientem ſignificare axem mundi. alteram autem pinnulis carentem, æquatorem. Quod ſi per foramina pinnularum, radios ſolis accipias,

cipias (quod commodissime fit cum Sol sub æquatore decurrit) illa dimetiens tunc significat æquatorē, altera uero axem mūdi. Porrò limbus quadrantis diuidēdus est in nonaginta partes, & si uoles, etiam oppositus arcus in totidem. Deniq; fige in cētrum perpendiculū, et paratus est quadrans, quantū ad hoc negotium attinet. Huius hæc est figura.



Cæterum memoria tenēdum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septētrionem cedentibus nobis, aut contra, à Septentrione in Meridiem. Sunt aūt hæc. Duo poli, zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositū. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctum identidē cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem sunt, Distantia zenith ab æquatore, distantia pūcti oppositi ab eodē æquatore, eleuatio poli, ac depreßio alterius poli

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa procedit ex capite octauo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iūctus. Sed b d horizon. Item e f, axis ac poli mūdi. Porrò æquator sit diameter o p. Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m, respondens inferiori quadranti in cœlo f c p. Item pinnulæ quadrantis g h. Sed perpendiculum h i l. Cū aūt Horizon à nobis sit institutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quemadmodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respōdet cœli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ & puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m respondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum zenith nostrum ab æquatore distat, indicabi[t]. Porrò cum eadem distantia sit zenith ab æquatore, cū eleuatione poli, ut capite octauo demonstratum est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpēdiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuationis poli, ac sic regionū latitudo à nobis inq[ui]sita est.

De latitudine

DE LATITVDINE TERRAE. CAPVT .XIII.

LAtitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, ſed per-quiritur ex ſuperioribus dictis. Quippe ſub æquatore polus in horizonte conſpicitur. Sin autem uerſo itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu ceſſerimus, id quod, ut iam diximus, ex inſtrumento facile haberi poteſt, hoc tum ſpatium metiri oportet, quo menſo, aperte apparebit, quantum terræ ſingulis gradibus reſpondeat. Porrò id inter bina loca, ubicunq; gentiũ uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, inceſſeris recta ſub meridiano. eũ numerum uel milliariorum, uel ſtadiorum inuentũ multiplica in .360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem eſt ſecundũ maiorem circulum. Verum quot ſtadia ſingulis gradibus reſpondeant, diuerſum authores tradidere. Ptolemæus enim ſingulis gradibus quingenta ſtadia deputat, quæ ſi multiplicauerimus in. 360. gradus, prouenięt. 180000. ſtadiorũ. Rurſus ſi hunc numerũ multiplicauerimus per .7. ac ſummã productam per. 22. diuiſerimus, emerget ſubito numerus dimetientis, ſtadiorum. 57272. ac $\frac{8}{11}$. Quod ſi octona ſtadia ſingulis millibus paſſuũ deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana .22500. Plinius enim lib. 2. cap. 23. ait ſtadium habere paſſus. 125. Itaq; in millenos paſſus uenient octona ſtadia. Eratoſthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author eſt, ſingulis gradibus deputat ſeptingenta ſtadia. In quibus à Ptolemæo ducenis gradibus diſtat. Eratoſthenis ſupputationem ſecutus eſt Strabo & ueterum plæriq;, & author de ſphæra. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratoſthene, erit. 252000. ſtadiorum. At millium paſſuum .31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM. CA. XIIII.

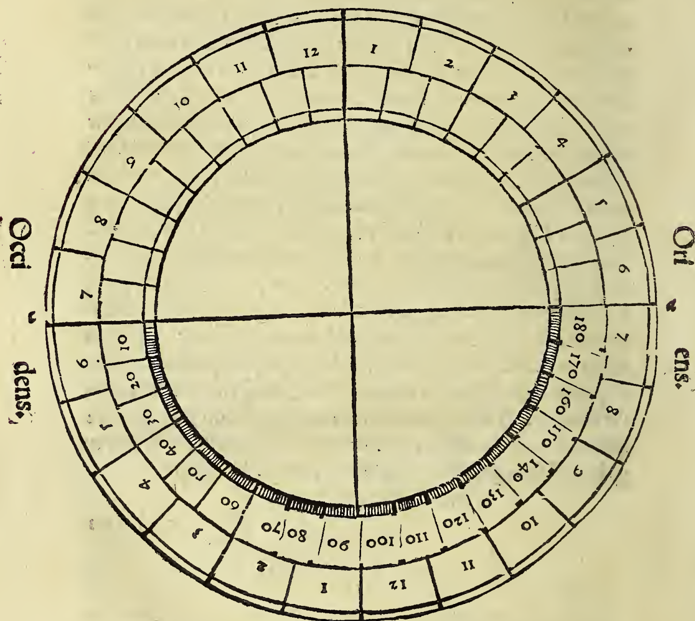
SAnè à Borea in Auſtrum perfacile eſt regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus, inuenire, quãdoquidem utrinq; aliquod

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile. quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in .12. signa diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa inæqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis cōscendunt. Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Seqtur ex eadem ratiōe, ut totus æquator intra .24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra .12. et singuli quadrantes senis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc consyderandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabūt gradibus septenis ac semißibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodem tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis cōsistunt. sed ijs, qui magis orientales sunt, plureis horas de horoscopo abscindunt. quandoquidem citius habuerunt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarūt, ut Arbilis Assyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus .45. authore Ptolemæo lib. 1. cap. 4.

Eius sit typus subsequens.

F a, Sinarum

a, Sinarum regio & oriens. c, Fortunatæ insulæ & occidens. a b c, superius hemisphærium cognitum. a d c, inferius hemisphærium Ptolemæo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b, arcus noctis insularum Fortunatarum.



De mensura

DE MENSVRA ET EIVS PARTIbus, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

MEnsuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse cõstat: Partes uero eius multæ sunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor, quatuor habet digitos, græce παλαιστή, à nostris trãsuersa manus. Maior. 12. digitos, quem Græci σπιθαμήν uocãt, Latini dodrantem. Pes, quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedẽ. Gressus, duos pedes & semissem, græce βῆμα. Passus, quĩq; pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budæus. Stadium .125. passus. Plethrum, centum pedes, quanquam sæpe pro iugero capitur. Diaulos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille paßibus: continet aũt stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schænus, .60. stadia. Parasenga. 30. stadia. Stathmos porrò, id est, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, nõ ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria. 28. & semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes præcipiunt, qui Mathematica nostra ætate docent, pauci uero, quoties quid oculis subijciẽdum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operæpretium uisum est nobis mi ornatißime Ioannes, studiosæ iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cũ Lutetiæ degerẽ, à Clariß. uiro, D. Guilielmo Budæo, Galliæ nostræ maxĩo ornamẽto, accepi. Nã forte cũ ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, cõmodum in mentẽ uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absque ingenti uoluptate. Demum Basileæ cũ benignitas tua è Francica legatione reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui consuetudine D. ERASMI Roterodami, ueræ ac Christianæ Theologiæ instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorum, monstraretq;

Ioannes à Lasko

monstraretq; mirificum hoc opus sphæræ, quod Christianißimus Galliarum rex FRANCISCVS tibi dono dederat in monimentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budæo, eiusdem illustrißimi Regis Secretario haberem. Erat munus illud tuũ regum, eximium, ac magnificũ, à maximo principe datũ: Meũ non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum, ac eximium uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorũ comparatio, certe animi nobis æstimandi sunt. Rex est omnium munificentißimus, Budæus omnium humanißimus, uterq; munificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atque hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budæus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subijcere placuit, sed dimidiatam dúntaxat, propter spacij angustiam.

Porrò cum hæc scriberẽ, in manus nostras uenit alius Ro. pedis typus Leonardi de Portis, Iurisconsulti Vicentini, uiri apprime eruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctißimi extare. Eam quoque formam hic appinximus, ne studiosi hic quicquam desyderarent.

Parisiensi pedi fermè conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia .xvi. digitis manus non omnino crassæ, ut nunc sunt homines. Ridiculum aũt fortaßis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quàm sint nostra ætate. Vtut res se habeat, uerisimilius est, cũ primum typus hic hominibus placeret, ut mensuræ examen esset, electum esse hominem eximiæ staturæ, non omnino portentosæ, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius magnifica forma, magnifica

Dimidium pedis Romani, ac urbis Pariesiensis.

Vnciæ siue, pollices. I II III IIII V VI

Digiti. I II III IIII V VI VII VIII

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo.

Digiti. I II III IIII V VI VII VIII

Palmi.

magnifica mensura acciperetur. Et uidi quorũ pedes excederent hanc formam Parisiensem, sed in paucis: in plærisq; deficere. Leonardus putat à natura hæc inspicienda: quandoquidem denominatio pedis à natura est: Et siliquas ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem à doctis adiectam, primum aũt pedem usurpatum ut nũc publice habetur. Verum huius negotij institutũ nõ est, ut hæc exactius prosequamur. Quod aũt ad negotium nostrũ attinet, sciẽdum in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omneis gradus æquales esse, atq; singulis quingena stadia respondere, authore Ptolemæo, si codex nõ fallit. Nam authore Eratosthene, quem fermè sequuntur Geographi, collatio singulorum graduum, est septingenorum stadiorum. Neq; uerisimile est, ducentorum stadiorũ differentiam in singulis accidisse gradibus. Id etiã supra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus. Quapropter multiplica cœli gradus, qui sunt. 360. in quingenta stadia, subito emergent maximi cuiusq; circuli stadia. 180000. quæ si per octo diuidantur, prouenĩet milliaria italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hæc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

VEntus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terram mota. Causa efficiens uenti est Sol & astra, Materia uero exhalatio. quæ dum in sublime, partim astrorum ui, partim natura tollitur, obstaculum inuenit mediam regionem aëris frigidam, & ab se pellentem calidum. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquũ circa terram. Vbi notandum, aërem secundum qualitatem, diuidi in tres regiones: Infimam, quæ proxime circa nos est, plærunq; temperatã: Me

diam frigidam, quam attingunt celsißimi montes. Tertiam supremam calidam, proximamq; sphæræ ignis. In hac postrema generantur dracones uolitantes, stellæ cadentes, & similes impreßiones, ut uocant Physici. Quod uero ad loca uentorũ attinet, notãdum in quouis horizonte quatuor



te quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie, quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëtæ uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens, quanquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,
Persidaq;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones
Horrifer inuasit Boreas. Contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionū, saniſsimi Boreas et Subsolanus; pestiferi Auster et Chorus: tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quanquā etiā Circius & Chorus hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundū diametrum horizontis, quemadmodū Zephyrus Subsolano, et Septētrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiā uentis imponuntur sæpe à contrapositis terris, quemadmodū Græci Cæciam dixerunt Hellespontium, quod ab Hellesponte in Græciā deferretur. Et Horatius Chorū uocat Iapiga, quēadmodū etiam Ptolemæus, q, ab Iapygio Italiæ promōtorio eūtibus in Aegyptū, flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potēs Cypri. Eadē ratiōe Latini Circiū uocauere Gallicum, q, à Gallia ferretur. Porrò mlti docuerūt, ut omni tpe sciatur unde quis uētus flet quemadmo

Horat. lib. 4. carm. od. 7.
Frigora mitescunt Zephyris

quemadmodum Vitruuius lib.1. negotium non ita magnum, si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio stilum erigas, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt Notus & septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC eius sequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occasum tenderēt. Constituit itaq; ad occasum Meridianum, qui per polos transiens, altera dimidiata parte ad orientem usq; protenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ, ut ipse inuenit, ex duobus quadrantibus constat, gradibus aūt bis nonaginta, id est. 180. Verum nostra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata dúntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis sub unum aspectum ueniret, qui nostra ætate habitati orbis typum pinxerunt, globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circūdatum, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad circulos rectos, quemadmodum Coluri in sphæra sese intersecant, ac totam superficiem in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos nostri utrinq; marginibus adiecerūt. Porrò omnes lineæ, quæ à polo in mappa descendūt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant. Diuisio omnium frequenter fit gradibus denis, quāquam et quinis fieri potest.

De pictura

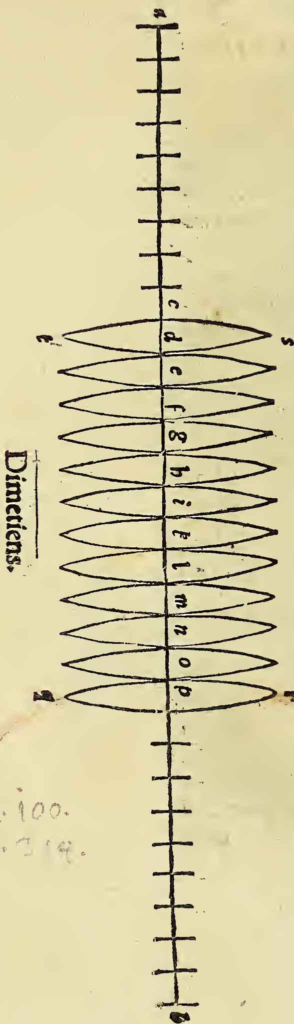
DE PICTVRA GLOBI. CAP. XVIII.

TErram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primū sanè inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potißimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polos, inuestigare possumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus æquatißime distet. Meridianos autem faciemus omneis in polo coëunteis, & in æquatore maxime distantes. Discernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorū centrum est in æquatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porrò eum numerum pingere conuenit ad incognita terræ. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi poßunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt aūt primū termini littorū trium partiū continentis Europæ, Africæ, atq; Asiæ. Postea uero et fluuij, et mōtes maiores pingendi, quantū spacij iniquitate non excludimur. Insulæ quoq; & maris sinus, & si quæ alia adijci poßunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi pount.

DE INDVCENDA PAPYRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito quadrante cuiusq; maximi circuli in globo, diuide eū in parteis treis, ut cōsuetudo est cōmunis signa pingentiū. deinde accipe papyrum, quam in planū immobilem ponito, duc in ea quàm longißimam lineam, in qua ut minimū .30. discriminato parteis, quales in quadrante globi treis inuenisti. Secta autem sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem, & al

G terum



terum extende pedem in undecimum punctum, ita ut dena trãſmittas ſpacia, duc ſubinde arcus circulorũ, hemiciclijs minores, ex puncto in punctum, deinceps mouendo pedẽ circini. Porrò in alterum marginem conuerſo circino, conuerſos duc arcus, ac .12. ſectis partibus, habes papyrũ, quã globo inducas. Sunt autem uelut .12. zodiaci ſigna, ſed in æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere poteſt, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus parantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à mediocriter exercitato facile corrigi poſſunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuiſa partes, quales ſinguli quadrantes æquinoctialis ternas habent. Ponito circini pedem alterum in b, alterum extende in o, ſic enim dena transmittes ſpacia. duc arcum q r. Deinde ex b promoue circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum rurſus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum ita ut in a poſito uno pede, in d alterum extendas, atq; illic duc arcum s t, & emerget duodecima pars ſuperficiei quã quærimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circinum ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes alter ueniet. ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quam globo apte circũponere poteris, quanquam ſuperne propter ſphæræ coarctationem nonnihil ſuperabit. Sed id corrigere haud magno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEOGRAPHORVM.

CAPVT .XX.

Quadruplicia ſunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æſtus, Euripus, Boſporus, portus, littus, agger, ora, Cherſoneſus,, id eſt, peninſula, Iſthmos, Inſula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ ſunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Caſtellum, Vicus, Pagus, Villa, Caſa, Tugurium. Tertia nomina agrorum ſunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratũ, Paſcua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & ſimilia. Quarta, nomina generalia fluuiorum, ſtagnorum, & cæterorum aquoſorum locorũ, ſunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius ſiue Flumen, Torrens, Fluẽtum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Oſtium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Ciſterna, Piſcina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coclæum Noricum amicum noſtrum, diffuſe ac eleganter deſcripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingenioſi eſſe uideremur.

Emporium est locus ubi mercatores conueniunt ut mercatis.

Oceanus est mare magnum quod totum circuit terram
Fretum est angustia maris
Æstus est locus in mari ... tempestatibus ...
Euripus est locus maris inter Euboiam & Achaiam.
Isthmos est locus terre in Chersonesum.
Promontorium est mons preeminens in mari.

DE DIVISIONE TERRAE. CA. XXI.

Quoties fit mẽtio de diuiſione terræ habitabilis, intelligitur hæc ſectio de ſuperficie terræ ſupra aquam extante, quã homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres ſunt partes, Europa, Africa, & Aſia. Minima eſt Europa, in qua nos ſumus. Caput eius Roma. Media eſt Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxĩa aũt eſt Aſia, cuius caput quondã Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nã inſula dicitur undiq; circundata mari, Nec alicui harũ adhærens cõtinuata terra. Europa diuiditur ab Aſia mari Aegæo, Propõtide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, & hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad ſeptentrionẽ porrigitur. Inter mare Aegæũ & Propontidem eſt Helleſpontus, per quem olim tranauit Leander ab Abydo ad Seſtũ, urbes littorales, illã Aſiæ, hanc Euro

G 2

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum, Bosporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Tauricæ Chersonesi, quod ipsum tamē à Cimbris nomen habet, authore Strabone lib.7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiā nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nā ubi Iberiam, id est, Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum ab Liguribus populis: & Tyrrhenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue superum, Ionium deinde, et Siculum à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; Rubro, qui et sinus Arabicus dicitur. Deinde linea, quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum, quo Asia & Africa connectuntur, ad nostrum mare uergit, quamuis plæriq; authores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib.2.cap.1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA.

DE EVROPA ET PARTIBVS eius maioribus. CA. XXII.

AB Europæ descriptione omnes authores inceperunt, tāquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorū potentiam. Strabo etiam libro.2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus

lemæus libris duobus, uidelicet secundo et tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonēsis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro secundo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanastæ, Dacia, Mysia supior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epirus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS, QVAE LIBRO secundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de Insulis Britannicis. CAP. XXIII.

CVm autem in describendo orbe, ingenium ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæpretium uisum est nobis illuc iuuentutē uelut ad fontem & perfectum huius negotij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionum generales fines ad illius præscriptionē, paucula adijcientes rerum uel priscarum, uel nostræ ætatis: insigniūq; locorum quædam nomina, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus. Porrò nec in artificio solum eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortum: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incepit. Hybernia itaq; insula à septētrione Hypboreo alluitur Oceano, ab occasu occidentali, à meridie Verguo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac .I.

Oceanus { Hyperboreus. Occidentalis Vergiuus Hybernicus.

miranda scribit Pomponius Mela.

Diucaledonius. Britannicus. Oceanus Germanicus. Hybernicus Vergiuus. Anglia. Scotia.

Albion à septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu Hybernicum & Vergiuum, à meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; paludes, authore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ, et Scotiæ: quibus populis nõ admodũ cõuenit. Anglia hodie multis eximijs claret ingenijs, et qđ rarũ est, erudito rege HENRICO, eius nõis octauo, cuius exemplo nõ mirum est multos ad studia honesta excitari. Insula triquetra est apud Cæsarẽ & Straboñẽ. De ea copiose tractat Cæsar lib. 5. de bello Gallico. Insulæ adiacent his Orchades triginta nũero, et Thyle septentrionis ultima apud ueteres.

Orchades insulæ. Thyle insula.

DE HISPANIA. CA. XXIIII.

Continentis prima portio ad occasum, est Hispania, quæ à Septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Herculeo, & mari nostro, ab ortu Pyrenæis montibus, qui Galliam ac Hispaniam disterminant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bethycã, Lusitaniam, & Taraconensem.

Bethys fluuius. Ana fluuius. Balearia ciuitas. Granata regnum.

.III. Bethyca à Bethy fluuio denominata, fines habet à Septentriõe Lusitaniã, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanũ occiduũ, à meridie fretũ Herculeũ et mare nostrũ, ab ortu lineam, quæ à Balearea ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Granatæ dicitur.

Durius fluuius. Portugallia. Vlysbona ciuitas.

.IIII. Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniã, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu oceanum occiduũ, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquanto maiorem facit Strabo. Et nostra quoq; ætas. Portugallia enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlysbona, quam Plinius Olyßipponem uocat.

.V. Taraconensis Hispania, pene dupla ad priores, à septentrione oceanum Can

nũ Cantabricũ, ab occasu occiduũ habet, Lusitaniã, Bethycamq;: à meridie mare Ibericum siue nostrũ, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliã. Hanc secat amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniã citeriorẽ, ac ulteriorem diuiserunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Castellæ, Galliciæ, Nauarræ, ac Tarraconiæ, ab inclyta Scipionum ciuitate. Præclarißimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorũ urbs Numantia, quæ Romanis decem annis restitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum insigni clade sub Hannibale clarũ, & Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porrò Hispania Romanis obstitit plus ducẽtis annis, sub Augusto primum perdomita. Insulæ duæ adiacent Hispaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Bethyca, Calpe.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Sequitur Gallia post Pyrenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamq;, & duo Maria, Oceanum et mare nostrum sita. Quã C. Cæsar, & ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quæ proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana. Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorum & Germanorum apud omnes authores. Atque hæc diuisio fuit antiqua. Augustus autem Cæsar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes est populorum. tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunensem & Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæque hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisionem posteriores secuti sunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, à septentrione & ortu Lugdunensem Galliam, flumine Ligeri discretam, à me-

ridie par

ridie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

.VII. Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

.VIII. Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

.IX. Postremo Narbonensis Gallia, à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus, ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptiõe Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendũ C. Cæsari, quàm Ptolemæo. Quippe Cæsar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentißimus in locis describendis Cæsar. Porrò Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amußim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquam Belgis sunt adscribendi, sed Celtis, etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cæsar Alduasdubim uocat, Arar & Rhodanus, non ex eisdem montibus originem ducunt. Nec Auenticum, aut ciuitas equestris, Sequanorũ ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus, sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate equestri satis patet ex situ Heluetiorum, à Cæsare descripto. Gallorum omnium fortißimi (ait Cæsar) Belgæ, maximæ famæ Celtæ. Cæsar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunatißima in utraq; maria, & nostrum, et oceanũ. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenũ attingit, prætérque Lotoringos, Heluetios & Allobrogas, qui hodie Sabaudienses dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim Parrisiorum oppidum, &

Lugdunum

Lugdunũ nobile emporiũ. Belgæ hodie in Picardos, Flãdros, Brabantos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconiæ hodie nomẽ retinẽt. Celtæ aũt innumera nomina. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item q̃ non parent.

DE GERMANIA. CA. XXVI.

Germania magna ab occasu Rhenum habet & Gallias, à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindeliciam, Noricum, Pannonias, duas, superiorem & inferiorem. Ab ortu Vistulam flumen, & Carpathum montem. In hac tam uasta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor dúntaxat populorum nomina mansere, Saxonum, Physiorum, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albim fluuium habitabant, patentissima regione, ut patet apud oẽs authores. Cæterum Strabo etiam Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni aũt hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius est Albis, ultra quẽ Romani nõ habuerũt impium, ait Strabo lib. 7. Maxĩa sylua in ea Hercynia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantissime disserit, & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdẽ caput est. Bacenis aũt sylua longe alia est, uidelicet nõ longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie piceariam uolunt, quæ in Turyngis est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cõmodo. Vtitur aũt fermè uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoque in ea præclarissimæ, ut urbs Norica in umbilico propè Germaniæ, Ertpfordia in Turyngis, Praga in Bohemis, Vratislauia in Silesijs, Lubecum in Cymbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ.

DE RHAETIA, VINDELICIA, NORICO, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. CA. XXVII.

Rhætia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Lyco flumine & Vindelicia, à meridie alpibus terminatur

minatur. Hæc natio non prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum usque extendit. Hi origine Thusci sunt, ut author est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria fœdera scißi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

.12. Vindelicia ab occasu Lyco & Rhætia, à septentrione Danubio et Germania, ab ortu Oeno & Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarißima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem.

.13. Noricum ab occasu Oenum flumen & Vindeliciam, à septentrione Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam superiorē, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

.14. Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniā & Danubium, ab ortu Pānoniam inferiorē, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria & Stiria. Porrò in ea præclarißima urbs Vienna.

.15. Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubiū, ab occasu Pannoniā superiorē, à meridie Lyburniam siue Illyrim, et ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodū est.

.16. Illyris, quæ eadem Lyburnia (nam authores hæc duo nomina ferè
.17. confundunt) item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanquam regionē singularem puto) à septentrione habēt utrāq; Pannoniam, ab occasu Hystriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, uulgo wendenlandt.

DE ITALIA, CORSICA, SARDInia, & Sicilia. CAP. XXVIII.

.18. ITalia peninsula ab occasu Alpiū iugis terminatur, ad Varum usq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & inferum dicitur, à septentrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atque alijs sequentibus

ſequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur. deniq; à meridie mari Siculo. Hæc omnium regionum præclariſſima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclariſſimas, Inſubrium Mediolanum, Venetorum Veronã, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clariſſima eſt, Ligurum Genuam, Thuſcorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atq; ſpina per tergum hominis. Eſt in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem uſq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Ciſalpina uocabatur, cum altera Gallia, uidelicet noſtra, Tranſalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adſimilis eſt.

19. Cyrnos, quæ & Corſica, inſula, ab occaſu & ſeptentrione mari Liguſtico, ab ortu Hetruſco clauditur, à meridie mari, qđ inter ipſam ac Sardiniam iacet. Hæc inſula eſt nũc ſub Genuenſium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

20. Sardinia ab ortu habet Tyrrhenũ pelagus, à meridie Africũ, ab occaſu et ſeptẽtrione Sardoũ. Hæc inſula plãtæ hũani pedis adſimilis eſt.

21. Sicilia inſula triquẽtra, ab occaſu & ſeptentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico ſiue Ionio. Tria habet promontoria, unde & Trinăcris à Græcis dicta, quorũ Pelorus ſeptentrionẽ ac Italiã ſpectat, Pachynus ortũ, Lilybæũ meridiẽ & occaſum. Ex Lilybæo qdã naues è Carthaginenſiũ portu egrediẽtes uidere poterat, ut refert Valer. Max. li. 1. nõ ita longe à fine. Itaq; quidã putant Siciliam plus æquo remotã ab Africa in Ptolemæi deſcriptione. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem diſtare à Lilybæo ſpacio milliũ ſtadiorũ ac quĩgentorũ ferè, quæ cũ Ptolemæi nõ omnino diſcrepat pictura. In hac inſula mons Aetna incendio memorabilis, Syracuſæ urbs, ac Meſſana. Sardinia ac Sicilia hodie ſub ditione Hiſpanorum eſſe dicuntur.

Polonia. Rhussia. Prussia. Lituania. Liuonia. Moscouia. Podolia. Alba Rhussia. — regiones Sarmatiæ Europæ

DE SARMATIA EVROPAE, TAVRICA Cherſoneſo, Iazygibus Metanaſtis, Dacia, duabus Myſijs, & Thracia. CAP. XXIX.

Sarmaticus Oceanus. Vistula fluuius. Tanais fluuius. Mæotis palus.

.22. SArmatia Europæ terminatur à ſeptentrione oceano Sarmatico, ab occaſu Viſtula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanaſtis, Dacia ac Myſia inferiore, ab ortu Sarmatia Aſiatica, fluuio Tanai, Mæotideq́; palude. Hæc regio noſtra ætate in multas regiones diuiſa eſt, Poloniã, Rhuſsiam, Pruſsiam, Lituanicam, Liuoniã, Moſcouiam, Podoliam, Albam Rhuſsiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie ſub uictorioſiſsimo principe SIGISMVNDO rege Poloniæ degit.

Cimmerius Bosphorus. Euxinum mare. Tartaria minor.

.23. Taurica Cherſoneſus Mæotide palude, Cimmerio Boſporo, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartarea à quibuſdam.

Septem castra.

.24. Iazyges Metanaſtæ terminos habent à ſeptentrione Sarmatiam Europæ, ab occaſu & auſtro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie ſeptem caſtra dicuntur, uulgo Sibenbürg.

Transsyluania. Dania.

.25. Dacia terminatur à ſeptentrione Sarmatia Europæ, ab occaſu Iazygibus Metanaſtis, à meridie Myſia ſuperiore & Danubio, ab ortu Myſia inferiore et Danubio. Hanc hodie Transſyluaniam uocãt. Eſt aũt longe alia ab ea, quã non recte hodie Daciam uocant, cũ ſit Dania appellanda, uulgo Dånmårckt, ad Cimbricam Cherſoneſum.

Dardania urbs. Seruia.

.26. Myſia ſuperior à Septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea eſt Dardania. Hæc hodie Seruia dicitur.

Euxinus pontus. Aemus mons. Danubij hostia. Valachia. Bulgaria.

.27. Myſia inferior ab occaſu habet Daciam, à ſeptentrione Sarmatiã in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemũ montem. Hic Danubius ſex hoſtijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

.28. Thracia à ſeptentrione habet inferiorem Myſiam, ab occaſu ſupe

riorem

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Bosporum Thraciũ, ac Propontidem. In hac Constantinopolis est, olim Byzantium.

Ad Thraciam & Hellespontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Sestus, amore Herûs & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, Euboia, Peloponneso, & Creta insula. CA. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Mysiam superiorẽ & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Hadriaticũ, à meridie Epirum atq; Achaiam, ab ortu Aegæũ pelagus. Ea natio rebus gestis, & regum nobilitate præclarißima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoque præclarißimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios et Othrys. Fluuij: Sperchius, Penẽus, Axius et Strymon. Ptolemæus hanc latiorẽ facit q̃ uetusta descriptio habet apud Liuium de bello Macedonico.

Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceraunia & Pyndus à Thessalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actium. Hæc natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quõdam Pyrrho rege. Insulã adiacẽtem habet Corcyram, olim Phæaceam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoo rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes insulæ, Ithaca Vlyßis patria, Cephaleniæ, & Echinades, ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollinis clari. Montes: Helicon, Parnassus, Cythæron, Hymettus. Fluuius, Asopus. Regiones præclarißimæ, Aetolia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium. Achaiæ Euboia ingens adiacet insula,

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis, portus Bœotiæ.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Arguorum, Lacedæmoniorũ, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorũ, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarißimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cytheræ, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ famæ.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Hac quoq; insula nulla sub cœlo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòque ab Homero ἑκατόμπολισ dicta, hodie Candia. Item in ægæo pelago insulæ sunt multæ. quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo positæ sunt. Reliquæ Sporades dicuntur, q̃ undiq; p mare dispersæ sint. De his omnibus Plinius lib. 4. cap. 12. copiosißime. Hæ oẽs nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcorũ impio sunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARTIbus, ac primũ de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quam Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæsariensem, Numidiam nouam, Aphricam proprie, Cyrenen, Marmaricam, Libyam, Aegypti inferiorem

inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptum, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & Ibericum usque ad Maluæ fluuij hostia, ab ortu Mauritaniam Cæsariensem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorē & minorem. Est in ea Tingis Cæsarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cæsariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondam regia, & Masæsyliorum regnū, quod postea in Masanissæ manus uenit.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæsariensi, & Ampsaga fluuio: septentrionale, pelago Aphricano: orientale, Cyrene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est, pertinax in perniciem usque suam Romani imperij æmula. Est Vtica, ubi posterior Cato se occidit. Est et Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Multæ ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior et minor, impediti ac salebrosi sinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanijs natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC RELIQVIS nationibus Aphricæ. CA. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Aphricam proprie, à septentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt, Beronice, Arsinoe, Ptolemaïs, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta.

Marmaricam Libyā, ac Aegyptū Ptolemæus nō adeo accurate distinxit, q̄q̄ Marmaricā ad Cyrenen ponit, Deinde Libyam, Postremo Aegyptum ad Asiam et sinū Arabicum. Hæ tres etiam nationes ad

septentrion

Aegyptiacum pelagus.
Hammon ciuitas.
Alexandria ciuitas.
Nilus fluuius.
Thebais regio.
Thebæ ciuitas alias Diospolis

septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiā supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexādria est metropolis, opus Alexandri magni, & regum Ptolemæorum regia, deniq; nostri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui septem hostijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptum
.9. inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclarißimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebrata: quæ etiam Διόσπολισ. de qua Iuuenalis;

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.

Babilon, Tanis } ciuitates Aegypti

Ad sectionem Nili, ubi Δ efficit, Babylon est: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Israël priorem captiuitatē, de qua in Exodo, paßi sunt, ac Mose duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in deserta Arabiæ deducti, postea in terram sanctam uenerunt.

Garamantes, Getuli } populi Libyæ interioris.

Libya interior terminatur à septentriōe duabus Mauritanijs, Afri
.10. ca atq; Cyrene, ab ortu Aethiopia quæ supra Aegyptū est, ab occasu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.

Arabicus sinus
Rubrum mare.
Meroë insula.
Trogloditi populi.

.11. Aethiopia quæ supra Aegyptum est, terminos habet à septentriōe Aegyptū, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum sinum siue mare rubrum. In hac Meroe insula est Nili, in qua diuus Matthæus prædicasse Euangelium dicitur. Item Trogloditica natio & Aromata.

Barbaricus sinus
Indicus Oceanus
Lunæ montes.
Nili paludes.
Prassum promontorium.

Aethiopia omnibus his australior, à septentriōe habet Libyā inte
.12. riorem et Aethiopiam supra Aegyptū, ab occasu et meridie Ptolemæo incognitā terrā, ab ortu sinum Barbaricū, quæ pars est oceani Indici meridionalis. In hac montes Lunæ sunt, ex qbus Nili paludes originē trahūt. Extremū Ptolemæo cognitū Prassum est promōtoriū. uerū nostra ætate tota hæc portio à Lusitanis inuēta est, ut postea exponemus.

ASIA

ASIA.

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI: CAPVT .XXXIII.

Asiam magnam Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto & septimo. Prouincias eius facit .48. quanquam in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non usq; adeo clarũ est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utræq; enim illic binæ, quæ in quinto singulæ, nec distincte. Idẽ de magna Phrygia et Syria Caua dubitamus. Sunt autẽ in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: Quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus insula, Syria Caua, Phœnice, Palæstina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaũ montẽ, Scythia extra Imaum montem, Serica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia, & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA proprie, Lycia, Galatia, ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore, et Cilicia. CA. XXXIIII.

Bithynia.

Ponti ac Bithyniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosporus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicea ac Nicomedia.

Thracius Bosphorus
Propontis.
Euxinus pontus.
Chalcedon
Nicea.
Nicomedia
urbes Bithynia sive Ponti.

Quæ proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icariũ ac Myrtoum dicitur. à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac Galatiã. Sed notandũ regionẽ, quæ proprie Asia dicitur, apud Ptolemæũ comprehendere Phrygiam magnã ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorẽ ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorẽ, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est aũt hæc natio abunde apud omnes authores celebrata, urbibus præclarißimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris. Carũ etiam nomen in militia clarum est, Lydorum uero in diuitijs. Hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quæ proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniã & partem Asiæ propriæ, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappadociam, à septentrione pontũ Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia et Cappadocia, à meridie Pãphylico mari. In hac sunt Berga et Attalia ciuitates, quarũ mentio est in Actis Apostolorũ.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à Meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, et superne etiam maiore, à septentrione ponto Euxino. In hac flumen est Thermodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus et Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione et occasu habet Cappadociã, ab or-

tu Arme-

tu Armeniã maiorẽ, distinctã ab ea Euphrate flumie: à meridie Ciliciã.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentriõe Cappadocia & minore Armenia, ab ortu Ammano monte, à meridie mari Ißico. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbem præclarißimam perluit, D. Pauli patriam. Hactenus Chersonesi regiones enumeratæ sunt, quã minorem Asiam uocamus. Habet autem insulas circunquaque adiacentes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbon: Lydia uero Chium: Ionia autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia Rhodum, omni ætate claram insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE, Iberia, Albania, et Armenia minore. CA. XXXV.

Sarmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palude ac Cimmerio Bosporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania: ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio. In hac sunt Amazones, mõtes Hyperborei, et Caucasus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiã notandum quas Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse. Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominant paßim.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profugit in Græciam.

Iberia undiq; mõtibus septa, terminatur à septentrione eadẽ Sarmatia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Iberiam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie Armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

Pompeius. Aiunt et in ea diuũ Bartholomæũ concionatum uerbũ dei.

Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiã Cappadociæ, ab oriente mari Caspio et Media, à meridie Mesopotamia atq; Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium arca Noe consedisse dicitur Gene.ca.8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celebrrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæstina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia. CAPVT .XXXVI.

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Ciliciũ. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæstina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorũ scriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua siue Cœle, quam non recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatissimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciã, Damascum. Montes: Carmelum, Libanum & Antilibanum.

Palæstina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab oriente atq; meridie Petræam Arabiam, ab occasu Syriacum pelagus. In hac Hierosolyma, Cæsarea Stratonis, Ioppe nunc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominatæ urbes. Ipsa etiam Samariam complectitur ac Galilæam. In ea Iordanis fluuius, qui Genesar lacum effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habetur, sed Tiberias oppidum ad Genesaritidem lacum leg

cum leg

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuũ uocant. In ea est terra, quam Sanctam uocant sacræ literæ, diuisa in duodecim tribus Israël. Cuius lõgitudo est à Dan ad Bersabẽ, latitudo ab Ioppe ad mõtana, quæ undiq; Iordani ĩminẽt ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occasu Aegypto, à septentrione palæstina Iudæa, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deserta. In hac Petra est metropolis. Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Israël ex Aegypto in terram sanctam uenerũt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratẽ flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneseos cap. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, cede M. Craßi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. 1. cap. 15.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiã, ab ortu Babyloniam, à meridie felicẽ Arabiã, ab occasu Syriã ac Arabiã petræam.

Babylonia terminatur à Septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneseos cap. xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA, Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs. CAPVT. XXXVII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Mesopotamia & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquißimum erat, & maximum,

Ninus urbs. Hyrcanum, Caspium mare. Ecbatana urbs. Persicus sinus. Susa urbs. Persicus sinus. Arabicus sinus. Rubrum mare. Saba, Mecha urbes. Hyrcanum pelagus. Persicus sinus. Indicum pelagus.

In hac est Ninus urbs ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyriis tralatum. Porrò regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentriõe Assyriã, ab occasu Babyloniã, ab ortu Persidẽ, à meridie persicũ sinũ. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septẽtriõe Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmaniis duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se & Susa retulerunt regnum. Quorũ nomen & ligua etiamnũ toto oriente clarent.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omniũ orientaliũ maxime Romanorũ imperiũ, cum potissimũ florerent Romani, retuderunt.

Arabia felix à septẽtrione habet Petræam atq; desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hyrcano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridũ. Vnde illud Vergilij Aene. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & Sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOgdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica. CA. XXXVIII.

Margiana habet ab occasu Hyrcaniã, à septentrione Scythiã intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianã.

In ea Massagetæ sunt, & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim non habent, nemora autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiam, à septentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos, & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia altera & Sacis, à Septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangē. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram esse mentionem.

Serica terminatur ab occasu Scythia quæ extra Imaum est, à septentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

Massagetæ, Tapuri populi.
Oxus fluvius.
Bactra urbs.
Alexandria Oxiana, Alexandria ultima urbes.
Issedones populi
Sera urbs.

DE ARIA PAROPAMISADIS, DRANgiana, Arachosia, Gedrosia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobāna insula. CA. XXXIX.

SEquuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, lustratæ, alioqui non usq; adeo celebres.

Aria à Septentrione habet Margianā ac Bactra, ab occasu Parthiā ac carmaniā desertā, à meridie Drāgianā, ab ortu Paropami

ſadas. In ea eſt Alexandria ab ipſo Alexandro ædificata.

Paropamiſadæ ab occaſu habent Ariam, à ſeptentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachoſiam. Nomen habent à monte Paropamiſo, qui ipſis imminet à ſeptentrione.

Drangiana ab occaſu habet Carmaniam deſertam, à ſeptentrione Ariam, ab ortu Arachoſiam, à meridie Gedroſiam.

Arachoſia terminatur ab occaſu Drangiana, à ſeptentriõe Paropamiſadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedroſia. In hac quoque Alexandria eſt.

Gedroſia terminatur ab occaſu Carmania altera, à ſeptentrione Drangiana ac Arachoſia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

India cis Gangem habet ab occaſu Paropamiſadas, Arachoſiam, & Gedroſiam: à ſeptentrione Imaum montem iuxta ſuperiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum oceanum. In hac Indus maximus eſt fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionyſiopolis, & Nyſſa apud authores, non longe ab Arachoſia urbs. Hæc natio ingens eſt, qua uno nomine nulla maior.

India trans Gangem ab occaſu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad ſeptentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac eſt aurea Cherſoneſus inter duos ſinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à ſeptentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occaſu India trans Gangem & magnus ſinus. De hac regione propemodum nihil eſt apud authores.

Taprobane inſula oppoſita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsq; metallis abundans, noſtra ætate non omnino eo modo reperta.

De regio

DE REGIONIBVS EXTRA PTOlemæum. CA. XL. & ultimum.

Extra Ptolemæum.

QVæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones, nõ ita certis authoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias ac insulas fortunatas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A' septentrione quicquid ultra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A' meridie quicquid ultra decimumsextum gradum latitudinis Austrinæ. Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicere.

Porrò ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ insulæ Spagnolla & Isabella: quæ quidẽ regiones secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Genuensi, et Americo Vesputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Cæsaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronẽ lib. 6. Aeneid. de ea hæc protulisse carmina:

- Iacet extra sydera tellus,
Extra anni solisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autẽ nullam Aethiopiam extra zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit extra, id est, penè extra. Porrò Donatus solem pro die, annum pro nocte positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A' septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quam hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur, aut saltem uicinam Daniam. ait enim ab incolis nominari alterũ mundum.

dum, quippe quæ etiamnum incompertæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu mirãda. Adpingunt insulam Zypangri ad extremum orientem, Iauam maiorem & minorem, & quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam insulam libro .4. capite ultimo posuit: præterea maxima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porrò oceanum indicum meridionalem à Prasso promontorio Aphricæ ad Cattigaram usq;, Sinarum stationem, totum inclusum terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodũ mare Caspium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partẽ putarunt. Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum, sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

Zypangri / Iaua maior / Iaua minor } insulæ. Madagascar regnum. Menuthia insula. Calecutium. Indicus oceanus meridionalis. Prassum promontorium. Cattigara. Sinarum regio.

EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto ad publicam studiosorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatã hanc æditionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & limatiores, et locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

BASILEAE: ANNO
M. D. XXVIII.

EXCVDEBAT IOANNES FABER EMMEVS IVLIACENSIS.

N. 5.

